

GODIŠNJI PREGLED

BR. 1

Višejezičnost i obrazovanje: osnove

ATHeme je petogodišnji znanstveno-istraživački projekt koji okuplja vrhunske lingviste iz cijele Europe. Zajedno nastojimo produbiti razumijevanje o tome što danas znači biti višejezičan u Europi. Višejezičnost ne podrazumijeva isključivo savršeno poznavanje dvaju ili više jezika, već i sposobnost redovite uporabe više od jednoga jezika ili dijalekta. Rezultati projekta ATHeme važni su mnogima, posebice osobama zaposlenim u obrazovanju, odgoju i zdravlju. S ciljem pružanja informacija osobama zaposlenim u ovim sektorima, ATHeme sastavlja godišnje preglede najznačajnijih rezultata istraživanja. Naš tim može pružiti više informacija o ovdje navedenim spoznajama. Također, pregledi istraživanja zamišljeni su kao polazišna točka za raspravu između projekta ATHeme, praktičara i donositelja političkih odluka. Njihova će nam povratna informacija pomoći pri formuliranju istraživačkih pitanja te preporuka koje ćemo sastaviti po završetku projekta 2018. godine.

Kontaktirajte Bilingualism Matters@Rijeka kako biste saznali više o događanjima koje organiziramo u Vašoj okolini!

Što bi svatko u odgoju i obrazovanju trebao znati o višejezičnosti.

Koliko je višejezičnost uobičajena?

Višejezičnost je vrlo česta pojava diljem svijeta. Nemoguće je dati precizne brojkeⁱ, no procjenjuje se da se većina svjetskoga stanovništva redovito koristi više od jednim jezikom ili dijalektomⁱⁱ. Budući da je u svijetu 196 zemalja te, prema procjenama, 6000-7000 jezika, ne iznenađuje da se u svakoj zemlji govori više od jednoga jezika. Višejezičnost je široko rasprostranjena pojava i u Europi. Europska unija ima 24 službena jezika te ostalih 60 službeno priznatih autohtonih jezika. Usto, doseljenici su u Europu donijeli stotine jezika, uključujući široko rasprostranjene jezike poput mandarinskoga i arapskoga. 54% građana Europske unije sposobno je voditi razgovor na jeziku koji im nije materinski, dok njih 88% smatra da je poznavanje stranih jezika korisno za njihov osobni razvoj.ⁱⁱⁱ Nije uvijek jednostavno saznati koliko se jezika uistinu govori u Vašem rodnome gradu ili zemlji, no u mnogim su europskim zemljama javnosti dostupne *neke informacije* o lokalnim jezicima.

Koje su prednosti višejezičnosti?

Prije svega, poznavanje više od jednoga jezika samo je po sebi prednost: omogućuje komunikaciju s više ljudi i obogaćuje jezični repertoar. Također, kako osoba usvaja više jezika, sve lakše uči nove jezike. Višejezični pojedinci imaju i pristup različitim zajednicama, što znači da imaju raznolikija društvena i kulturološka iskustva. Usto, jezične se vještine sve više vrednuju na tržištu rada. Višejezičnost može donijeti i određene kognitivne prednosti: višejezični su pojedinci bolji u usmjeravanju pažnje te se lakše prebacuju s jednoga zadatka na drugi i s jednoga gledišta na drugo. Konačno, premda za to treba prikupiti više dokaza, čini se da višejezični pojedinci duže zadržavaju svoje kognitivne sposobnosti sa starenjem. Redovita uporaba više od jednoga jezika stalan je mentalni trening.

Je li istina da višejezične osobe...?

Budući da je jezik veoma osoban, ljudi često imaju snažna uvjerenja o njemu. No, važno je provjeriti jesu li ta uvjerenja u skladu s dokazima. U nastavku možete pronaći neka od najčešćih pitanja o višejezičnosti.

Najčešća pitanja o dvojezičnosti i odgovori na njih.

“Višejezičnost je nešto što iznimno cijenim.”

Frans Timmermans, prvi potpredsjednik Europske komisije

Nacionalni kontakt za ATHEME:
Bilingualism Matters@Rijeka
www.bmri.uniri.hr
bmri@uniri.hr
facebook.com/pages/Bilingualism-Matters-Rijeka/

Pomiješaju li djeca jezike koje usvajaju tako da niti jedan jezik ne nauče govoriti „kako treba“? Mnoštvo dokaza upućuje na to da djeca razlikuju jezike kojima su izložena prije prve godine života. Djeca mogu vrlo lako naučiti više od jednoga jezika. Višejezične osobe često miješaju jezike u međusobnoj interakciji, no to je vještina ili strategija, a ne pokazatelj zbunjenosti.

Je li učenje drugoga jezika korisno samo ako se taj jezik naširoko govori, poput engleskoga? Postoji mnogo razloga za učenje stranoga jezika ili dijalekta, a gore navedene prednosti prisutne su u bilo kojoj kombinaciji jezika ili dijalekata.

Hoće li se prednosti višejezičnosti manifestirati samo u osoba koje od rane dobi govore više jezika? Opće je poznato da djeca lakše usvajaju jezike i da su u njima tečnija od odraslih. No, odrasli mogu biti vrlo uspješni u usvajanju jezika, čak i u podmakloj dobi.

Bi li gluhu djecu i djecu s poremećajima u komunikaciji, poput disleksije ili autizma, trebalo odgajati da budu jednojezična? Svaka je situacija drugačija i istraživanja u ovome području još se provode. Međutim, višejezičnost ne uzrokuje poremećaje i nema dokaza da bi mogla pogoršati bilo koji od njih.

Kako se djeca mogu odgojiti da budu višejezična?

Ne postoji jednoznačan odgovor na ovo pitanje. Obitelj u kojoj oba roditelja govore manjinski jezik može biti vrlo uspješna u govorenju manjinskoga jezika kod kuće, a dominantnoga jezika u školi. Obitelj u kojoj svaki roditelj s djetetom govori na svojem jeziku može biti podjednako uspješna. Izbor idealne jezične politike u pojedinoj obitelji ovisi o brojnim čimbenicima, uključujući status jezika u društvu, vrijeme provedeno s djecom, obiteljski krug prijatelja itd. **Djeci je potreban bogat, raznolik jezični unos od različitih govornika tijekom duljega razdoblja i svaki bi jezik trebalo aktivno koristiti.** Način na koji će se to postići može se značajno razlikovati od jedne obitelji do druge.

Kako višejezičnost utječe na obrazovanje?

Spoznaja da višejezičnost prevladava u našim društvima i da sa sobom nosi brojne prednosti nalaže razvoj obrazovnih politika koje podržavaju višejezičnost kod kuće i u školi. To utječe i na sadržaj i na metode poučavanja. Primjerice, to znači da su učiteljima potrebne najnovije informacije o višejezičnome razvoju (koji je istovremeno sličan i različit od jednojezičnoga razvoja). Za učenike koji ne govore jezik koji se govori u školi potrebni su učinkoviti programi jezične podrške. Trebala bi postojati mogućnost učenja više jezika od rane dobi, uključujući i manjinskih jezika. Naposljetku, učenje o višejezičnosti trebalo bi biti uključeno u nastavni plan i program.

ⁱ Teško je odrediti granicu između jezika i dijalekata. Razgraničavanje jezika često je rezultat društveno-političkih procesa.

ⁱⁱ Francois Grosjean, *Bilingual: Life and Reality*. Harvard University Press, 2010.

ⁱⁱⁱ Special Eurobarometer 386, *Europeans and their languages*, 2012. http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm